

HUMANISM MED OMÄNSKLIGT ANSIKTE

Ett lärostycke om ‘intellektuella bedragare’ och om **USA:s** krig för ”mänskliga rättigheter” i Jugoslavien, Afghanistan och Irak

av

Mats Parner

☒☒☒ För ungefär 35 år sedan recenserade jag i entusiastiska ordalag den franska nyutgåvan av den gamla 1600-talsklassikern **Les fondations de la theorie de probabilité**. Det var, skrev jag, ”ett alltjämt oöverträffat arbete om sannolikhetskalkylens lyckliga födelse i solkonungens, glädjeflickornas och hasardsalongernas ljuva Parisernätter”, och jag betecknade nyutgivningen som ”en kulturhistorisk gärning långt utöver det vanliga”.

Det fanns bara ett problem men ett rätt väsentligt sådant: den praktvolym jag höjde till skyarna existerade inte i sinnevärlden, allra minst i denna världs franska version! Skribenten behagade med andra ord skämta. En vikarierande kulturredaktör på ett nyhetsblad med (c)inriktning i en jämtländsk tätort intill Storsjöns vattenbryn gick emellertid, till min illa dolda förtjusning, rakt i fällan. Han trodde att allt var i sin ordning. Okynnstexten blev därmed publicerad.

Ett par veckor senare utgick rikslarm, och på centerpartiets initiativ hamnade ärendet slutligen hos Interpol...

Jag kom osökt att tänka på denna ungdomssynd, när jag precis i dagarna fick kännedom om en legendarisk uppsats av den amerikanske fysikern Alan D Sokal. Hans rubrik vittnade (översatt till rikssvenska) om, hrrrm, verkligt djupsinne – ”Att överskrida gränser: mot en transformativ hermeneutik av den kvantitativa gravitationen” – och manuset fick genast smattrande applåder av höga vederbörande på den postmodernistiska tidskriften **Social Text**, som utan dröjsmål lät trycka Alan D:s essay ... till upphovsmannens oerhörda förvåning. Alltsammans var nämligen rena parodin. Sokal drev helt enkelt gäck med de intellektuella halvfigurer som (i) regelbundet vilseleder sina läsare med anspråksfullt trams, som (ii) oupphörligt briljerar med kunskaper de inte har och som (iii) ideligen använder en naturvetenskaplig begreppsvärld på ett konstlat och respektlöst sätt.

I praktiken hade Sokal roat sig med att imitera det postmodernistiska dravel som han tyckte så intensivt illa om. Men hans skämt (eller hans bluff om man så vill) rönte stor uppmärksamhet, och påföljande år, 1997, traskade han vidare i ullstrumporna och gav ut volymen **Fashionable Nonsense**, på nytt en svidande vidräkning med intellektuella bedragare och med diverse ”nya” filosofer av, *par preference*, galliskt ursprung. Dock hade maskeradkostymen spelat ut sin roll en gång för alla; i ‘nonsensboken’ uppträdde Sokal i egen utstyrsel.

Dessutom var han inte längre ensam på täppan utan hade lejt en yrkes- och författarkollega till sitt nonsensprojekt: fredsaktivisten Jean Bricmont, professor i teoretisk fysik vid Université de Louvaine i Belgien. Även Bricmont är en herre med Ordet i sin makt. Bl a har JB, tillsammans med Régis Debray, polemiserat mot vår tids andliga nyväckelser i bokform. Detta med all rätt, vill man gärna tillägga.

☒☒☒ Men fr a har Bricmont gjort sig känd som mannen bakom debattvolymen **Humanitär imperialism** (Karneval 2007), som mer än något annat gett impulsen till dagens

(MP)text. Att författarens självförtroende är lika starkt som hans energidepåer är välfyllda tycks höjt bortom varje rimligt tvivel. Inte heller saknas skarpsinne och analytisk briljans i JB:s stridsskrift.

Själva faktum att Jean B därtill skriver avslappnat och illmarigt och upprepade gånger kryddar framställningen med väl avvägda paradoxer får dock inte missförstås. Här avhandlas nämligen världens affärer, frågeställningarna är ytterst seriösa, och humoristiska poänger lyser självklart med sin frånvaro. "Fredsbomberna" över Jugoslavien/Kosovo under NATO-flagg (1999) är ett huvudtema hos Bricmont, och USA-alliansens påstått humanitära interventioner i Afghanistan (2001) och Irak (2003) är två andra. Hur kommer det sig att dessa (folkrätts)vidriga handlingar lett till så få protester i västvärlden, och hur kan vi sabotera det amerikanska krigsmaskineriets fortsatta ansträngningar?

För att tackla den sortens problem är det nödvändigt, anser Bricmont, att vi först genomskådar den cyniska propaganda, enligt vilken Förenta Staterna och dess allierade slåss för "männsliga rättigheter" och demokrati runtom på jorden. Sanningen är en annan, och de egentliga motiven tål sällan eller aldrig ljuset. Ytterst vill man kontrollera råvarukällor, upprätta fler militärbaser, installera politiska marionettregimer, öppna nya lukrativa marknader o s v.

Det enerverande tungomålstalet om mänskliga rättigheter (MR) bittida och sent sköt fart redan under Jimmy Carters glanslösa styre efter det amerikanska nederlaget i Vietnam. Dock var det inte förrän i mars 1999, som de omänskliga (rättighets)ideologerna fick sitt stora genombrott – via fredsbomberna i NATO-regi nere på Balkan. Man ingrep den gången, påstods det, av strikt humanitära skäl och i sista hand för att avstyra ett pågående folkmord. Denna försäkran köptes utan vidare spisning överallt hos oss i väst, såväl till höger som vänster, trots att det empiriska underlaget för de utsagor som gjordes var utomordentligt skralt – minst sagt.

I praktiken inledde NATO sina stridshandlingar efter att Jugoslavien, såvitt jag förstår på goda grunder, vägrat att skriva på *Rambouillet-avtalet*. De massiva bombattackerna föregicks aldrig av en humanitär katastrof; en sådan katastrof blev i stället den omedelbara följden av 1999 års älskvärda fredsbomber. Förödelsen var enorm. Efter flyngangreppen uteblev sedan, typiskt nog, allt humanitärt hjälparbete värt namnet nere på marknivån. Bomberna var allena saliggörande.

Och på den vägen är det. Afghanistan invaderades 2001 med den uttryckliga målsättningen att Usama bin Ladin skulle infångas, död eller levande. I fas nr två hette det sedan att talibanernas framfart var det egentliga skälet till den amerikanska närvaron söder om Hindukush – varefter en häpen omvärld till slut fick veta att kriget inletts för att de afghanska kvinnornas rättigheter skulle främjas och vidmakthållas.

Det innebär alltså att *US Air Force* bombar ett av världens minst utvecklade länder på grunder som i princip är feministiska...

Också när det gäller övergreppet på Irak har de officiella motiven skiftat med krigslyckan. Till en början handlade allt om irakernas alla förintelsevapen och deras väldiga utslag av kemiska och biologiska stridsmedel. I en senare tidsperiod ansågs tiden mogen för att avslöja de intima (men fiktiva) kontakterna mellan Saddam Hussein och terrornätverket *al-Qaida* – med påföljd att cirka 70 procent av det metodiskt hjärntvättade amerikanska folket alltså tror att Saddam låg bakom attacken mot WTC den 11/9 – och i nästa rond skulle diktatorn själv oskadliggöras i sin egenskap av "vår tids Hitler". Så skedde också. Den ohängde blev som bekant hängd.

Numera säger sig George W Bush och alliansen ha en uttalat demokratisk mission i Irak – och när det sargade landet väl har inlemmats i vår demokratiska gemenskap, så kommer också alla Mellanösterns övriga länder att omstöpas till mönstergilla demokratier genom, tänker man sig, ett slags inverterad dominoeffekt. Det är en häpnadsväckande teori som tål att synas närmare i sömmarna. Låt oss göra det:

Ja, vi föreställer oss att irakerna på fullaste allvar bleve herrar (och damer!) i eget hus med alla möjligheter att utforma sin framtid. Deras första åtgärd skulle då bli att vänligt men bestämt ta farväl av samtliga utländska invasionsstyrkor, eftersom nationell oavhängighet och suveränitet är ett nödvändigt (om än långtifrån tillräckligt) villkor för demokrati. I nästa vända skulle man lägga rabarber på de egna råvarutillgångarna, i synnerhet på oljan, och hemställa åt Exxon och kompani att följa samma färdled västerut som de amerikanska truppförbanden. Därefter skulle de förkättrade militärbaserna med US-beteckning sakta men säkert monteras ner.

Efter alla dessa mer eller mindre självklara ingrepp (och efter en välbehövlig fas av 'rast/vila') skulle man sedan rikta blickarna utåt och ge de kämpande palestinierna verkligt stöd, politiskt, ideologiskt och materiellt. I samma anda skulle man stärka det egna försvaret med tanke på de överhängande riskerna för israeliska angrepp ... angrepp mot "regionens enda demokrati".

Något säger mig att ett Irak med den just skisserade inriktningen inte finge värst höga betyg av vare sig hökar eller duvor i Vita Huset. Deras (MR)retorik och ryggmärgsdemokrati innehåller åtskilligt av hyckleri och självgodhet. Via alla brasklappar på temat mänskliga rättigheter låter sig ett utpräglat kriminellt program förenas med de renaste samveten – hos de (krigs)ansvariga och dessas medlöpare.

☒☒☒ Man kan enklast säga att Bricmont kämpar för en återgång (!) till FN-stadgan, till den hävdvunna folkrätten och till ett internationellt samarbete med autentiskt innehåll. Nu rådande "system" med en världspolis som getts (eller tillskansat sig) extraordinära befogenheter leder i förlängningen till ett allas krig mot alla. En galen värld riskerar att bli än galnare.

De mänskliga rättigheterna – och nu lämnar vi fraserna därhän – är enligt FN-deklarationen av år 1948 inte uteslutande politiska och individuella. I 22:a artikeln heter det att "varje människa /också/ har rätt att få sina grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella behov uppfyllda." De är nödvändiga både för "personlighetsutvecklingen" och för "vars och ens värdighet" (etc). Det är stolta proklamationer, och i teorin är antagligen de flesta överens. Men hur förhåller det sig i praktiken? Hur kan vi tillåta att 3000 miljarder dollar (motsvarande 400 miljoner svenska kr/tim) fått användas för att sprida död och förintelse under drygt fem års krig i Irak? – medan så oändligt mycket skulle kunnat göras för detta svindlande belopp på fredlig väg.

Vilka bjudande ekonomiska, sociala och kulturella behov hade inte kunnat tillgodoses världen över för USA:s irakiska krigskonto? Såvida det nu är mänskliga rättigheter man ömmar för...

De som försvarar vår moderna tids (MR)interventioner brukar spela ut Tredje rikets framlidne kansler som trumfkort. "Hade det inte varit bättre", frågar man, "om demokratierna i väst, t ex 1935-36, anfallit Tyskland på bred front och desarmerat Hitler? Då hade förintelsen undvikits, andra världskriget aldrig utlösts och miljoner liv sparats".

Tankegången låter bestickande men kan enkelt vederläggas. Tredje rikets Führer var nämligen inte "sin tids Hitler", i varje fall inte under 30-talets mitt – lika litet som Saddam Hussein, Pol Pot, Slobodan Milosevic, bin Ladin (m fl) är "vår tids Hitler". I själva verket sågs Adolf Hitler för drygt 70 år sedan med blida ögon av såväl den franska borgarklassen som den amerikanska företagarvärlden och den engelska aristokratin. Nazistpartiet var på god (rättare sagt "på ond") väg att krossa både facket och vänsterns alla organisationer och betraktades som en garant mot internationalism och socialism. Tredje rikets ledarfigur var kort sagt en herre som fördrogs.

Ett angrepp mot honom stod aldrig på de västliga demokratiernas agenda.

Det är inte omöjligt att världskrig nr två kunnat undvikas, om man i väst förstått att stödja den republikanska sidan under spanska inbördeskriget 1936-39. Den s k noninterventionspolitiken måste betraktas som både tröst- och trolös, inte minst från strikt demokratiska utgångspunkter. Att sedan den sovjetiska Spanienpolitiken var lika eländig, låt vara från andra utgångspunkter, jävar inte det påståendet. Emellertid fanns, det bör jag i ärlighetens namn tillägga, ett krig som verkligen *kunde* ha stoppats: WW1. Då hade man varken fått en andra världsbrand eller någon kansler Adolf.

☺☺☺ På 1960-, 70- och 80-talet hände det sig att svenska politiker uppträdde rakryggat och med viss integritet på den internationella politiska arenan. Den tiden är sedan länge förbi. Man kan fråga sig, om inte den svenska uppslutningen bakom 1999 års "fredsbomber" medförde att *'the point of no return'* slutgiltigt passerades. Kriget på Balkan under 90-talet kom att framstå som en pinsam ickeaffär för de flesta här i landet och ter sig i dag avlägsnare än någonsin förr.

Ja, det enda vi tycks lära av historien är att vi ingenting lär av historien.

Vår självpåtagna rätt till "militär intervention i namn av mänskliga rättigheter är den trojanska häst som smugglat in den västerländska angripandeideologin ända in i hjärtat av de rörelser som i princip bör vara dess motståndare", antecknar Jean Bricmont.

Det skall alltså krävas en belgisk professor till att skriva något sådant! En bländande teoretiker som putsat glasögonen och valt att se sig om i världen...

Mats Parner